

Budapest Kortárstánc Főiskola
Táncművész BA szak

A multifunkcionális alkotó

Tapasztalatok az iskola elvégzése után koreográfusként a pályázás, darabmegvalósítás, továbbjátszás területén

SZAKDOLGOZAT

Készítette: Szeri Viktor

Témavezető: Rác Anikó

Budapest, 2019.

TARTALOMJEGYZÉK

BEVEZETŐ	3
Témaválasztás	3
Ki vagyok én, hogyan talákoztam a tánccal?	4
SZABADÚSZÁS AZ ISKOLA UTÁN	5
LEHETŐSÉGEK	8
Az itthoni pályázási lehetőségek ismertetése	8
Színházak, szervezetek	13
HÁTTÉRMUNKA	17
A multifunkcionális alkotó	17
MUNKÁIM ALATT SZERZETT TAPASZTALATOK	20
ΔYou Take My Breath AwayΔ	21
Sandy is going out	25
Melinda álma	28
PHOENIX	33
ÖSSZEGZÉS	37
IRODALOMJEGYZÉK	39

BEVEZETŐ

Témaválasztás

A dolgozatom címével - *A multifunkcionális alkotó* - is utalok a független, fiatal alkotók egyik problémájára, amit saját élményeimen keresztül szeretnék kifejtetni és rámutatni: hányféle munkát kell egy alkotónak elvégezni, kitanulni a darab létrehozása mellett a közönségszervezéstől elkezdve, a darab promócióján túl, akár a pályázat elszámolásáig. Ezeket a tapasztalataimat és élményeimet eddigi munkáim különböző meghatározó, de nagyon szélsőséges háttérrel rendelkező előadásain és azok munkafolyamatán keresztül mutatom be. Ezzel célom érzékeltetni, hogy hányféle helyzetben kell helytállni, amikben egy a közös: az alkotás iránti szeretet és vágy. Valamint ezek az élmények szakmailag mennyiben változtattak egy új előadás megalkotásának a hozzáállásán, és a munkafolyamatok sokszínűsége, előadások megvalósítása mennyiben járult hozzá a jelenlegi gondolataimhoz egy projekt ötletétől kezdődően, a megvalósításán keresztül az előadás premierjét követő lehetőségekig.

Szakedolgozatomban Magyarországon átélt személyes tapasztalataimról fogok írni, szakmai lehetőségekről, amikkel kapcsolatban saját élményeim vannak. Ezt azért tartom fontosnak kiemelni, mert írásomban később kitérek a pályázás lehetőségeire, illetve egy előadás befogadó helyének, továbbjátszási lehetőségeinek sorravételére is. A lehetőségeknek száma Európa, illetve Magyarország tekintetében is tágabb, viszont dolgozatomban személyes tapasztalatokkal rendelkező élmények szakmai feldolgozására fókuszáltam. Ezen lehetőségek vizsgálatát fontosnak tartom, hiszen sok esetben ezek nélkül nem jöhetett volna létre egy-egy előadásom, dolgozatomban szisztematikusan veszem ezeket sorra.

Témaválasztásom célja saját, az iskolát befejezve kezdődő tanulási folyamat feldolgozása a mai napig, amiben saját fejlődésem útját mutatom be az elmúlt öt év alatt, négy teljesen más háttérrel rendelkező és utat bejáró előadásom alapján. Dolgozatomban bemutatom az elmúlt évek lehetőségeit, amiket volt szerencsém megtapasztalni, ezzel is egyfajta lenyomatot adni az állandóan változó pályázási és támogatási rendszerről.

Fontosnak tartom már itt megjegyezni, hogy írásomat független alkotó szemszögéből írom, ahol nincs elköteleződés intézmények felé, szabad választások vannak alkotói projek-

tekkel és azok létrehozásának körülményeivel kapcsolatban, viszont nincs egy állandóság, stabilitás a munkák ritmusát, illetve a bevételeket tekintve. Egy független alkotói állapot, amiben van egyéni játék- és mozgástér, viszont a felelősség is meghatározó.

Dolgozatom célja, hogy átfogó képet adjak az iskolát követő, de még tapasztalattal nem rendelkező időszak bemutatásáról, ezen kívül saját élmények feldolgozása, ezáltal egy tudatosabb alkotói magatartást, hozzáállást eredményezve a jövőben.

Ki vagyok én, hogyan találkoztam a tánccal?

A tánc, számomra egy olyan kifejezőmód, amelyen keresztül megkérdőjelezhetőek a társadalmi normák, lebonthatók a köztünk lévő határok, és amely teret ad a szélsőségeknek, ezzel is megkérdőjelezve a fennálló hatalmi struktúrákat. Előadásaim a fiatal kultúrára, különböző szubkultúrákra és hétköznapi állapotokra reflektálnak. Célom olyan világok megteremtése, amelyekhez a néző könnyen tud kapcsolódni és akár nevetni a színpadon látottakon. Koreográfusként számomra a legfontosabb, hogy a próbafolyamatok alatt egy szabad mozgásteret hozzak létre, amelyben közel kerülhetünk egymáshoz. Gyakran kísérletezem eltúlzott érzelmi állapotokkal, túlhevült jelenlétekkel. Előadásaimban soha nem a mozdulatok szépségére, tökéletességére fókuszálok, hanem egy zsigeri élményt szeretnék közvetíteni, amely arra készítet, hogy feltegyük a kérdést, vajon csak az lehet helyes és jó, amit általában annak gondolunk?

Már gyerekkorom óta foglalkoztat a mozgás. Kezdetekben a családomnak tartottam otthoni előadásokat. Betanultam a Hófehérkét, majd lehallkítottam a TV-t és az elejétől a végéig eljátszottam nekik az összes szereplőt és, hogy ők mit mondanak. Később szüleim beírat- tak hip-hop táncórára, ami bővítette gyerekkori tudásom tárházát, ezt is előadtam nekik. Ezek után kezdtem el a társastáncot. 2007-ben a szentesi Horváth Mihály Gimnázium irodalmi- drámai tagozatára felvételt nyertem, ahol már komolyabban foglalkozhattam az előadóművé- szettel, viszont itt kezdett el érdekelni a tánc komolyabban. Az iskolával több színházi elő- adásra eljutottam, így láttam a Szegedi Kortárs Balett egyik előadását, ami miatt teljesen bele- szerettem a táncba. Itt láttam, hogy mozdulatokkal mennyivel érzékenyebben lehet kifejezni különböző érzelmeket vagy akár történetet. A gimnázium elvégzése után felvettek Angelus Iván által vezetett Budapest Kortárs Tánc Főiskolára. Ebben az időben még nem sok foglalmam

volt a kortárástáncról. Előadásokra jártam, többféle tánc technikát tanultam, majd ezeknek a tapasztalatszerzéseknél köszönhetően az iskola végére elkezdett kialakulni a saját érdeklődésem, mit jelent számomra a tánc, mit szeretnék ezzel közvetíteni a nézőim számára. A Budapest Kortárástánc Főiskolán emellett, hogy rengeteg táncórán vehettem részt és különböző technikákkal ismerkedhettem meg, lehetőségünk nyílt saját munkánk bemutatására, mint alkotó vagy előadó. Ebben az időben rettegettem, hogy valami sajátot hozzak létre, gondolataimnak utat engedjek egy-egy előadás megalkotásán keresztül. Az első iskolai évben csináltam egy házibemutatót, viszont nem voltam felkészülve a kritikára, megijedtem, hogy az alkotásnak és a gondolataimnak súlya van, majd csak az utolsó évben csináltam újra saját házibemutatót. Ennek a két 10 perces előadásnak a munkafolyamata, a kérdése, hogy hogyan lehet ezt jobban csinálni, egy világot megteremteni, közelebb hozni a gondolataimat a nézőkhöz, annyira foglalkoztatott, hogy egy erős vágyat éreztem magamban, hogy ezen az úton menjek tovább. A Budapest Kortárástánc Főiskola elvégzése után felvételt nyertem a lausanne-i La Manufacture nevű iskolába, aminek vezetője Thomas Hauert. Itt újra elkezdünk technikákat tanulni, rengeteg tanár tanított minket, viszont nagy készletet éreztem arra, hogy saját magamat fedezzem fel, elkezdjek alkotni és a folyamatos tanulás után megnézzem, hogy mire vagyok képes egyedül, merre tudom egyengetni a saját utam. Két hónapot töltöttem el a lausanne-i iskolában. Ezután több helyre felvételiztem, mint táncos, a Belga Anne Van den Broek WArD/waRD nevű társulatába felvételt is nyertem, egy internship program keretein belül, viszont erre az időre körvonalazódott, hogy én alkotni szeretnék, új kihívásokra vágyom. Hazaköltöztem és munka hiányában elkezdtem egy saját kreációt, egy szóló projectet. Ebben az időben alkottam meg *ΔYOU TAKE MY BREATH AWAYΔ* című szólóelőadásom, ami a budapesti tranzit.hu lakásgalériában volt először bemutatva. Ez az előadás vitt arra az útra, ahol most tartok, itt döntöttem el, hogy az alkotás érdekel engem igazán.

SZABADÚSZÁS AZ ISKOLA UTÁN

A Budapest Kortárástánc Főiskolában eltöltött éveim alatt találkoztam, láttam bizonyos sémákat nálam korábban végzett táncosokon, akiket én sikeresnek láttam. Mielőtt kijöttem az iskolából, nem is gondolkodtam az alkotáson, mint lehetséges formán, hogy majd később ebbe az irányba szeretnék elmozdulni. A legelső, ami kialakult bennem, hogy ha szeretnék kapni táncos munkát külföldön és keresett táncos szeretnék lenni, akkor tovább kell tanulni

valamelyik nagynevű iskolában, hogy kapcsolati tőkére tegyek szert, több tanár, koreográfus láthasson. Ezért felvételiztem több iskolába is, majd a lausanne-i La Manufacture-ben kezdtem meg tanulmányaim.

Most visszatekintve erre az időszakra, azt érzem, hogy az iskola elvégzését követően nem volt megfelelő mennyiségű tudásom az azt követő időszakhoz, nem tudtam, hogy milyen alternatív lehetőségek léteznek, milyen utakon lehet tovább haladni. Mára elmúlt az a “táncos” létezési forma, ahol, ha jó vagy, akkor kijössz az iskolából, frissen diplomázottan, majd egy társulathoz elmész próbatáncre, ahol sikeres felvételi után rögtön szerződéssel a kezdedben kezded felnőtt életedet, havi fizetéssel a birtokodban. Persze erre is van esély, viszont Magyarországon és külföldön is egyre kevesebb társulat létezik. Mindezen túl a mai produkciós környezetben egy társulatnak a működése, a hierarchikus hatalmi struktúráját tekintve megkérdőjelezhető és igen nehézkes, ami miatt lassan vagy éppen nem is reagál a kor adta művészeti problematikákra. Emellett formailag sem olyan gazdag, mint a független, szabadúszó alkotók, akik produkcióról-produkcióra számukra is új kollaboratív munkamódszerek megalkotására törekednek, ami által rátekinthetnek, reflektálni tudnak különböző hatalmi struktúrák működésére, saját jelenlegi helyzetükre egy újfajta nyelvezetet teremtve ezzel. Engem ez a független, struktúrán kívüli lét érdekel.

Miután hazaköltöztem Lausanne-ból, táncos munka hiányában bárokban kezdtem el dolgozni, hogy el tudjam tartani magam és szintén a lehetőségek hiányában úgy döntöttem, hogy ha nincs munkám, mint táncos, majd csinálom magamnak. Így kezdtem el első előadásom elkészítését. Igazából az alkotás iránti kíváncsiság és az önkifejezés mellett ebben elég erős mozgatórugó volt a tánc, a mozgás hiánya, és, hogy három év iskola után ott állok egy bárban és csapolom a sört.

Az iskolai évek alatt végig a testünkkel és annak fejlesztésén dolgoztunk különböző technikákon keresztül és ezek mellett készítettünk kreatív munkákat, házi bemutatókat. Napjainkban, ha egy független alkotóként szeretnél működni és nem áll melléd egy intézmény sem, egy szervezet vagy egy produkciós iroda sem, akkor mindent neked kell a kezdedben tartani a siker, és egyáltalán a lehetőségek megteremtése érdekében. Az ehhez való megfelelő tudás hiányával találkoztam az iskolát elvégezve, illetve mint pályakezdő nem is tudtam, hogy milyen helyeken lehet próbálni, érdeklődni, partneri viszonyt kialakítani az iskolán kívül.

Egyetlen lehetőséget láttam, ami a továbbtanulás volt, hiszen mint önálló alkotó elképzelni sem tudtam magam és, hogy az ehhez vezető út mi lehet, arról fogalmam sem volt. Az iskola elvégzése után és még a mai napon is ezt a folyamatot tanulom. A következőkben ezekről az élményekről szeretnék beszámolni.

LEHETŐSÉGEK

Szakedolgozatom következő fejezetében olyan lehetőségek bemutatására törekszem, melyek nélkül nem tartatnék szakmailag ott, ahol jelenleg tartok. Legyen szó pályázatról, színházról, szervezetről, a következőkben felsorolt példák közül mindegyikkel kapcsolatban személyes élménnyel rendelkezem. Ezek előnyeit és nehézségeit, olykor problémáit veszem sorra személyes tapasztalataim alapján.

Fontosnak tartom, hogy dolgozatomban ismertessem ezeket a lehetőségeket és ezáltal bemutassam, hogy a később példaként hozott előadások milyen pénzügyi, befogadói, lebonyolítói, szakmai segítséggel tudtak létrejönni. Célom ezzel egy képet adni arról, hogy az iskolát elvégezve, pályakezdő független alkotóként milyen lehetőségekre számíthattam a fejlődés útján.

Az itthoni pályázási lehetőségek ismertetése

A Budapest Kortárs Tánc Főiskola elvégzését követően nem igazán voltam tisztában, hogy milyen úton indulhat el egy független előadó, alkotó. Ebben az időszakban kezdődött egy újfajta tanulás, ahol már magamra voltam utalva és nem is csak a táncsal kellett, hogy foglalkozzak, hanem az azt körülvevő mozgatórugók megismerésével. Az iskola alatt már persze hallottam a Nemzeti Kulturális Alap (NKA), Sín, Műhely Alapítvány, Jurányi Inkubátorház létezéséről korábban végzett táncosoktól, de nem tudtam, hogy ezek a helyek, szervezetek, intézmények mit képviselnek, hogyan működnek és ezeken kívül mi létezik még.

Ebben az időszakban a nagyfokú nyitottságom mellett az a kérdés volt mérvadó számomra, hogy merre találok az utam, és hogy melyek azok a lehetőségek, amik érinthetnek engem. Független alkotóként ezen lehetőségek száma - a kortárs tánc területén - nem óriási, ezért elkezdődött egy folyamat, ezeknek megismerése, kapcsolatteremtés.

Az iskolát elvégezve az egyik legnagyobb segítséget jelentő szervezet a Műhely Alapítvány volt számomra. Talló Gergely, az alapítvány vezetője nyilatkozta az “ez az ötletem, tudtok segíteni” című cikkben a következőt a színház.net-nek:

„Mint Műhely Alapítvány nem szeretnék azzal foglalkozni, hogy tánciskolát vigyek, hiszen vannak erre szervezetek, és sokkal jobban tudják csinálni. Az a kérdés, hogy aki onnan kikerül, vele mi lesz. Mert utána, ha már bizonyított, akkor ott van a Trafó vagy a MU Színház, ami beválogatja a programjába. De a kettő között mi van? Ilyenkor tud belépni egy olyan szervezet, mint a Műhely Alapítvány. Sem az iskolának, sem a befogadó helynek nem feladata, hogy az elkészült produkciókat eljuttassa külföldre. Ha általánosságban veszem, akkor azt nézzük, arra próbálunk reagálni, hogy hol van probléma, hiányosság. Gyorsabban reagálni, mint az NKA, gyorsabban reagálni, mint egy iskola.”¹

Amit Gergő elmond ebben az interjúban, az nagyon fontos, hiszen az én esetemben a Műhely Alapítvány pont ebben tudott segíteni, ezt tette lehetővé. Ahogy az iskolából kikerültem, az Alapítvány és a Trafó Kortárs Művészetek Háza közösen hozta létre az Antré elnevezésű programsorozatot, ami fiatal alkotók számára biztosított bemutatkozási lehetőséget a Trafó stúdió termében. Ez nagyon nagy segítséget jelentett. Az iskolából kijöve nagyon nehéz bemutatkozási lehetőségeket találni, ami megengedi a kísérletezést, a rontás lehetőségét. Az Antré egy olyan platform volt számomra, ahol bátran mertem kipróbálni számomra új dolgokat, viszont egy olyan technikai és promóciós segítséget biztosított a Műhely Alapítvány és a Trafó, amiben profibb körülmények között lehetett dolgozni, szakmai odafigyeléssel, ami sok esetben egy mentor személye volt. Az Antré másfél éven keresztül működött és hét előadásnak a bemutatását tette lehetővé. Az Antré programsorozatán belül mutattam be *get ahold of it* című szóló előadásomat 2017-ben.

Az Antré mellett a másik ilyen lehetőséget az Artus biztosította a Budapest Kortárs-tánc Főiskola elvégzését követő években. Az iskolát elvégezve Harmath Olívia, volt osztálytársam megkereste az Artust egy előadás szinopsziséval, ötletével, azzal a szándékkal, hogy az Artus befogadná-e az előadást a premier idejére. Az *Aki a spenótot szereti* c. előadást az Artus befogadta 2015-ben. Ezt követően többen is megkeresték őket, akik frissen végeztek vagy akár régebben, de mindenképp olyan alkotók, akik pályájuk elején álltak. Ennek apropójából az Artus megalkotta az Arccal a hálnak nevű programot, ami profilja szerint célul tűzte ki a *“fiatal, professzionális művészi pályájuk elején járó alkotók és alkotó csoportok felkaro-*

¹ Halász Glória, Ez az ötletem, tudtok segíteni?
<http://szinhaz.net/2017/12/20/ez-az-otletem-tudtok-segiteni/> letöltve: 2019.01.16.

lását, támogatását, akik tehetségesek és innovatívak, ám pályakezdő lévén még nem rendelkeznek kapcsolatokkal, múlttal, szakmai háttérrel és olyan referenciákkal, melyre színházaknál vagy kiállítótereknél hivatkozhatnának, és akiknek így, ismertség híján a lehetőségeik is szerények.”² Az Artus ily módon befogad pályakezdő előadásokat, a jegybevétel 80 százalékaival anyagi támogatást nyújt, a bemutatót megelőzően próba és beállítás lehetőséget, illetve színházi fény- és hangtechnika használatot biztosít. Az Arccal a hálnak program egy folyamatos pályázati felhívás, amire egy motivációs levéllel és a bemutatandó alkotás koncepciójának a leírásával lehet pályázni, majd a kiválasztott pályázatok alkotóival személyes beszélgetés történik.

Az Arccal a hálnak és az Antré program nagyon sokat számított az iskola elvégzését követő és egy színházba való bekerülést megelőző időszakban. Ezeket a kísérleti előadásokat dokumentáltuk, így elkezdhattunk kommunikálni magunkról különböző befogadó helyekkel - fesztiválokkal, alternatív helyszínekkel - a továbbjásztást illetően, ezáltal láthatóvá válhattunk ezen programok által. Most két ehhez hasonló lehetőség van az iskolát elvégző vagy akár kísérletezni vágyó alkotók számára. Az egyik a Műhely Alapítványnál újraindult Ismeretlen Kutatása, és a Sín Kulturális Központnak a Nulladik lépés programja, illetve a Nemzeti Kulturális Alap Imre Zoltán Programjának (IZP) első kategóriájára van még lehetőség frissen végzett alkotóként pályázni.

Két magyarországi pályázási lehetőségnek a tapasztalatával rendelkezem. Az egyik az NKA Táncművészet Kollégiumának, illetve az Imre Zoltán Programjának a kiírása, megpályázása. Ezen a területen több élményem és tudásom van, hiszen a később példaként szolgáló *Melinda álma* című előadásom az IZP támogatásával jött létre. A másik pályázati felhívás, amivel szintén az előbb említett előadásom ötletével pályáztam, az a STAFÉTA.

A Nemzeti Kulturális Alap honlapján a működésükkel és céljukkal kapcsolatban a következő olvasható:

“A Magyar Országgyűlés a nemzeti és egyetemes értékek létrehozásának, megőrzésének, valamint terjesztésének támogatása érdekében hozta létre az elkülönített állami pénzalapot,

² Nemzeti Kulturális Alap, Működéssel kapcsolatos információk
<http://www.nka.hu/rolunk/nka> letöltve: 2019.02.03.

amelynek fő bevételi forrása jelenleg az ötöslottó szerencsejáték játékadójának 90 százaléka. A rendelkezésre álló pénzforrásokat döntő hányadában társadalmasított kollégiumi rendszer működtetésével pályáztatja és juttatja el az arra érdemesített programok megvalósítóihoz ... A Nemzeti Kulturális Alap fő célkitűzései közé tartozik a források stabilizálása, illetve új bevételek bevonása a pályáztatásra fordítható keretösszeg bővítéséért. Ennek érdekében az Alap az elmúlt években számos együttműködési megállapodást kötött kormányzati és civil szervezetekkel egyaránt, szakmai kollégiumai pedig átfogó támogatási programokat hirdettek meg az állami szerepvállalás erősítése érdekében a kultúra területén.”³

Az NKA-nak vannak állandó kollégiumai és ideiglenes kollégiumai. Állandó kollégiumok közé tartozik a táncművészet kollégiuma, ami a szakdolgozat ezen fejezete szempontjából érdekes lehet, illetve az Imre Zoltán Program ideiglenes kollégiuma a Nemzeti Kulturális Alapnak. (Érdekes lenne sorra venni a különböző kollégiumok szakmai zsűrinek névsorát, ahol találhatóak szakmai szervezetek által, a Magyar Művészeti Akadémia által és a Minisztérium által delegált személyek és az így létrejött szakmai kuratórium munkásságát, területét, különböző publikációit, illetve a nemek arányát megfigyelni, de dolgozatomban ezt nem vizsgálom.) Ezeknek a kollégiumoknak vannak kiírásai új előadás megvalósítására, rezidenciákra, továbbjátszásra, stb. Az Imre Zoltán Program megjelenése egy új dolog, amit a dolgozatomban szempontjából érdemes megfigyelni, saját tapasztalatokkal alátámasztani, hiszen ez egy új forrás, ami kifejezetten a hivatásos táncszakmában tevékenykedő pályakezdő koreográfusokat célozza meg. *“Az Imre Zoltán Program alapötlete Bozsik Yvette, Pataki András és Kiss János nevéhez fűződik, a program részleteit az NKA Táncművészet Kollégiuma dolgozza ki.”⁴* Az Imre Zoltán Program létrehozásával, hirtelen több pénz került be a hazai táncművészet rendszerébe. Az IZP pályázat kiírásai, a pályájuk elején járó alkotóknak szól. Az új előadás létrehozására kiírt pályázat elnyerése ingyenes próbaterem használatát és a bemutató helyszínét biztosítja. Két kategóriában lehet pályázni új előadás létrehozására. Az első kategória azoknak szól, akik egy előadást már létrehoztak, de háromnál több produkciót még nem valósítottak meg. A második kategória az IZP pályázati kiírásában, a 3 előadás létrehozásának tapasztala-

³ Nemzeti Kulturális Alap, Működéssel kapcsolatos információk
<http://www.nka.hu/rolunk/nka> Letöltve: 2019.02.03.

⁴ Magyar Táncművészek Szövetsége
<https://www.tancszovetseg.hu/70-imre-zoltan-program> Letöltve: 2019.02.04.

tával már rendelkező alkotóknak szól. Abban az esetben, ha az IZP második kategóriás, új előadás megvalósítására kiírt pályázaton nyersz, akkor friss, pályakezdő alkotóként 2 300 000 forinttal kezdhetsz egy előadáson dolgozni. Amennyiben 5 előadás létrehozásának tapasztalataival rendelkezel, már csak NKA táncművészeti kollégiumának a kiírására pályázhatsz új előadás létrehozására. Ebben az esetben, ha független alkotóként nyersz, jó esetben elkezdhetsz egy 5 résztvevős előadáson dolgozni 800 000 forintból. A másik érdekes dolog az IZP megjelenésével kapcsolatban, hogy hirtelen egy évadban plusz 22 előadás került be a hazai táncéletbe, amire a nézők és a színházak sincsenek felkészülve. Az ezzel kapcsolatos tapasztalataim az Imre Zoltán Program második kategóriájának támogatását elnyerő *Melinda álma* c. előadásom továbbjártásánál részletezem.

A STAFÉTA pályázatot a Budapesti Főváros Önkormányzata hozta létre, aminek a FÜGE Egyesület a lebonyolítója. A STAFÉTA pályázat a Budapesten bemutatásra kerülő független színházi, tánc, néptánc, cirkusz, újcirkusz és összművészeti kezdeményezéseket célozza meg. A 2019-es pályázati felhívásban írtak alapján kiemelt előnyt élveznek a prózai művek mellett a néptáncot fókuszba helyező, vagy a cirkuszművészeti, illetve azt valamely társművészettel összekapcsoló pályázatok. Ezt azért érdemes kiemelni, hiszen a STAFÉTA eddig a független játszóhelyeket, ernyő-szervezeteket, produkciós házakat képviselő kuratórium (Lőrinczy György - NKA alelnök, volt Operett Színház igazgató, Mácsai Pál - Örkény István Színház igazgatója, Szabó György - a Trafó menedzser igazgatója, Rozgonyi-Kulcsár Viktória - FÜGE elnöke, Szalay-Bobrovinczky Alexandra - Humán főpolgármester helyettes és Böszörményi-Nagy Gergely - Design Terminal főigazgatója) bírálta el. A 2019-es évben kiírt STAFÉTA pályázatnál ez annyiban változott, hogy már nem csak Budapest Főváros Önkormányzatának 20 millió forintos támogatása áll rendelkezésre, hanem az Emberi Erőforrások Minisztériuma Kultúráért Felelős Államtitkársága még 20 millió forinttal hozzájárult a STAFÉTA pályázathoz. A 2019-es kiírásban látható, hogy ez a kuratórium tagjainak megváltoztatása mellett egy átstrukturált pályázati kiírást eredményezett. Az idei felhívásban próza- és kortárs tánc műfajban maximum 4 millió forintra pályázhatnak az alkotók, amíg a kiemelt kategóriákra (néptánc, cirkuszművészet vagy a cirkuszművészetet valamely társművészettel összekapcsoló előadások) pályázó alkotók maximum 6 millió forintra pályázhatnak. A STAFÉTA pályázatot fontosnak tartottam megemlíteni dolgozatomban, hiszen rengeteg kiemelkedően fontos hazai kortárs tánc és kortárs színházi előadás született meg ebből a támogatás-

ból, viszont saját tapasztalattal a pályázat leadásán kívül (ami egy szinopszis és költségvetéssel jár), nem rendelkezem.

Színházak, szervezetek

Budapesten több befogadó színház működik, akik a kísérleti, új és innovatív értékeket támogatják. Ilyen például a Trafó Kortárs Művészetek Háza, a MU Színház, a Bethlen Téri Színház, az Artus Arccal a halnak programja és a Nemzeti Táncszínház IZP második kategóriájának nyertes előadásai számára biztosított bemutatói lehetőség.

A Trafó Kortárs Művészetek Háza *“Magyarországon egyedülálló, a nemzetközi kortárs színtérbe beágyazott befogadó hely, ahol a különböző műfajok – színház, tánc, újcirkusz, zene és vizuális művészetek – egyedi és autentikus módon jelennek meg. Társadalmi kérdések iránt elkötelezett közvetítő helyszín, érték- és kontextusteremtő platform, új gondolatok és produkciók generátora.”*⁵ Itthon a kortárs színházi életnek az egyik legmeghatározóbb helyszíne, hiszen a hazai előadások mellett nemzetközi produkciókat tesz elérhetővé. A Trafó mellett a **MU Színház** a másik fontos helyszín a hazai kortárs táncélet számára. Az intézmény célja a befogadás mellett *“saját előadások és színházi nevelési programok létrehozása, szakmai programok szervezése, kerületi civil szervezetek támogatása és társadalmi felzárkóztató, konvertáló programok létrehozása.”*⁶

A 2012-ben bevezetett Társasági Adó (TAO) komoly hatással volt a független színházak finanszírozására az azt követő években. A csökkenő működési támogatást a TAO-ból befolyó bevételek voltak hivatva pótolni, azonban ezt nem minden szervezet tudta realizálni. Szabó György, a Trafó volt művészeti vezetője a következőt nyilatkozta a szinhaz.org-nak a TAO 2019-es megszűnésével és a Trafó működésével kapcsolatban:

“...a TAO viszont nem a függetleneknek kedvez, hisz ők nem azért “vannak”, hogy tömegeket vonzzanak az előadásaikra, hanem hogy valami teljesen újat: új esztétikát, új nézőpontot, új játéktípust hozzanak létre. Ezért aztán egyre kevesebb kész, kiforrott, beemelhető produkció

⁵ Trafó Kortárs Művészetek Háza, A Trafó Missziója
<https://trafo.hu/magunkrol> Letöltve: 2019.04.25.

⁶ MU Színház, Rólunk
<http://mu.hu/mu/rolunk> Letöltve: 2019.04.25.

lett, ami miatt az éves százhatvanas produkciós számot fel kellett tolnunk kétszázhetvenre változtatlan stábbal, kiaknázva a közönségsikereket. Így jött létre olyan tartalék, amiből tudtunk investálni a fiatal generáció produkcióiba.”⁷

Ezt azért tartom fontosnak beilleszteni dolgozatomba, hiszen látható, hogyan viszi el az állami támogatás változása egy intézmény fókuszát a már kialakítottól. Szabó György több interjújában is nyilatkozta, hogy a Trafóban mindig is az innovatív értékeket képviselték, törekedtek az olyan előadások befogadására, amik valami féle új dologgal, nézőponttal kísérleteznek. Ez a TAO-val átalakult, hiszen olyan előadásokra terelte ez a rendszer a fókuszot, amik a nézőteret meg tudták tölteni, kiszorítva sok esetben az új, kísérletező előadásokat - ami a pályakezdők értelmében mindenképp meghatározó - viszont ezzel egy olyan pénzbeli tartalékot tudott némelyik befogadóhely szeparálni, amiből hazai új előadások létrehozását tette lehetővé. Azt gondolom, hogy Budapesten a Trafó és a MU Színház az a két színház, ahol izgalmas, formabontó, a hazai kortárs tánc szcénát bemutató, közösség formáló, nevelő munkát folytatnak. A 2018-as TAO megszűnésével bízom benne, hogy ezek a színházak maximálisan visszatérnek az általuk képviselt célokhoz és - nem feltétlenül teltházassal - több újszerű, kísérletező, formabontó előadás foglalhat helyet programjaik között, ahol a pályakezdő független alkotóknak is több teret és bemutatkozási lehetőséget biztosítanak majd.

A színházak mellett meghatározó szerepet töltenek be a független alkotók munkásságában a különböző szervezetek, mint a Műhely Alapítvány, a Sín Kulturális Központ, az L1 Egyesület, a Katlan Csoport és a Pro Progressione. Ezeknek a szervezeteknek a munkája segít egy együtt gondolkodó közeget formálni, ahol a mindennapos kommunikáció elhanyagolhatatlan, reagálnak a változásokra, ezzel lehetővé téve egy együttműködésen alapuló munkaviszonyt. Mindegyik szervezet itthoni és külföldi kapcsolatokkal is rendelkezik, ezzel segítve a nemzetközi kapcsolatokra, pályázatokra, megjelenésekre való lehetőséget. Több továbbképzési lehetőséget biztosítanak, ahol olyan tudást lehet pályakezdőként elsajátítani, amivel a szakmájuk elején járó művészek még nem rendelkeznek, amire az oktatási intézményből kikerülve nincsenek még felkészülve.

⁷ Csatádi Gábor, „A TAO elveszi a bátorságot a kísérletezéstől”- interjú Szabó Györggyel <https://szinhaz.org/interju/2018/11/13/tao-elveszi-egy-intezmeny-batorsagat-kiserletezestol-interju-szabo-gyorggyel/> Letöltve: 2019.03.16.

A **Sín Kulturális Központ** *“fő célja a tehetségek felkutatása, gondozása és képzése, továbbá az alkotókkal együttműködve színvonalas produkciók létrehozása, illetve azok európai és hazai forgalmazása”*.⁸ A **Műhely Alapítvány** *“elsődleges célja a hazai kortárs előadóművészet, ezen belül kiemelten a kortárs tánc támogatása, fejlesztése”*.⁹ Az Alapítvány tevékenységének fókuszja a produkciós segítség, a képzési programok és szakmai tevékenységek létrehozása. A **Katlan Csoport** egy ernyő-szervezet, *“melynek fő célja, hogy tevékenységével és szolgáltatásaival a kultúrát újszerű módon közvetítse”*.¹⁰ Ez utóbbi szervezet - aminek én is tagja vagyok - az Emberi Erőforrások Minisztériuma (EMMI) éves működési pályázatának elnyerésével teszi lehetővé a struktúrán kívül helyezkedő független alkotók biztonságosabb létét, ezenkívül szakmai segítséget biztosít pályázatoknál és azok pénzügyi lebonyolításánál. Az **L1 Független Művészek Közhasznú Egyesület** *“a magyar független előadó- és alkotóművészet képviselőit igyekszik legjobb szakmai tudásával segíteni kül- és belföldön egyaránt.”*¹¹ Az egyesületnek vannak állandó tagjai, illetve minden évben pályázási lehetőséget biztosít a független művészek számára, hogy rezidens tagok lehessenek. Ami közös ezekben a szervezetekben, hogy céljuk a struktúrákon kívül dolgozó független művészek támogatása és egy szakmai közeg kialakítására való törekvés. Fontosnak tartom itt kiemelni az általuk (és a MU Színház által) létrehozott **Add bele magad!** konferencia-sorozatot, melynek célja, *“hogy a résztvevők tágabb, társadalmi szinten tudjanak az alkotásról gondolkodni. A konferencia-sorozat célcsoportja a hazai független előadóművészeti területen dolgozó művészek és a művészi munkát segítők köre”*.¹² A program az Imre Zoltán Program támogatásával jött létre.

Budapesten van ingyenes próbaterem használatára lehetőség a Sín Kulturális Központnak, a Műhely Alapítványnak és az Új Előadóművészeti Alapítványnak köszönhetően, akik működésükkel és helyükkel biztosítani tudják termék használatát, ahol a hazai kortárs tánc előadások legtöbbször születnek meg. Ezen kívül az IZP próbaterem biztosítására való pályá-

⁸ Sín Kulturális Központ, Küldetés <http://sinarts.org/kuldetes/> Letöltve: 2019.04.25.

⁹ Műhely Alapítvány <http://www.wsf.hu/> Letöltve: 2019.04.25.

¹⁰ Katlan Csoport, Rólunk <http://www.katlancsoport.hu/> Letöltve: 2019.04.25

¹¹ L1 Független Művészek Közhasznú Egyesület, Rólunk <https://www.l1.hu/hu/rolunk> Letöltve: 2019.04.25.

¹² Műhely Alapítvány, Add Bele Magad! Konferencia-sorozat <http://wsf.hu/?Add-bele-magad!-konferencia-sorozat&pid=164> Letöltve: 2019.04.25.

zati kiírás jóvoltából jelenleg ehhez társul még Fodor Zoltán Társulata az INVERSDANCE próbatermében és a Duda Éva Társulat próbatermében van limitált ingyenes próbaterem használatra lehetőség.

Ezekon a lehetőségeken kívül fontosnak tartom megemlíteni ebben a fejezetben a *dunaPart* platformot, ami a hazai független előadói szcéna nemzetközi bemutatását és forgalmazását teszi lehetővé. Nem rendelkezem személyes tapasztalattal, viszont mindenképp fontos szerepet játszik a hazai szabadúszók továbbjátszási lehetőségei között, hiszen egy nagy lehetőségről, fontos programról van szó. A *dunaPart* lehetővé teszi, hogy produkciós irodaház vagy manager segítségével egy hazai, független alkotó bemutathassa a *dunaPart* szakmai zsűrije által beválogatott előadását. Ez nagyon fontos, hiszen itthonról függetlenként létrejöhetnek a *dunaPart* program által nemzetközi kapcsolatok és továbbjátszási lehetőségek. Ezt a programot kétfévente a Trafó Kortárs Művészetek Háza rendezi meg.

HÁTTÉRMUNKA

Képzelnünk el egy ideális munkaképet, ahol mindenki azzal foglalkozik, amihez ért, jól érzi magát, és ahol mindenkinek a szakmáján belüli fejlődés a célja. A koreográfus koreografálja a táncelőadást, a táncos eltáncolja azt, a fénytervező kitalálja a világítását, a színház PR embere szervezi a közönséget, dolgozik a promóción, a manager keresi a további lehetőségeket és a pénzügyi lebonyolító intézi a sikeres pályázatnak az elszámolását (előadása válogatja, hogy milyen munkákat igényel a produkció). A független alkotók számára nem ez a valóság.

Dolgozatom *Háttérmunka* című fejezetén belül azt ismertetem, hogyan csúsznak ezek a munkák össze sok esetben. Ebben a fejezetben fontos, hogy személyes tapasztalataim veszem sorra, ahol a figyelmem a következő kérdés körüljárására helyezem: Mennyire fontos egy alkotóművész munkájában és egy előadás kreációjánál a különböző, színpadon nem feltétlen megjelenő, de mindenképp meghatározó háttérmunkák, ezek miben járulnak hozzá az előadás sikerességéhez vagy miben hátráltatják azt?

A multifunkcionális alkotó

Független alkotóként több a lehetőségem projekt alapú munkák megvalósítására. Egy előadás létrehozására pályázni és annak megvalósítására közreműködőket összeszervezni. Nem törekszem egy strukturált működésű társulat kialakítására, amivel éves működési támogatás pályázására lenne lehetőség. Újszerű munkamódszerek kialakítása, változó szakmai közreműködőkkel való együttműködések és szabad döntéshelyzetek érdekelnek. Sok esetben keresem a nem konvencionális helyeken való, performatív szituációk megteremtését. Ez részben az érdeklődésem, illetve a megszokott, társadalmilag elfogadott játszóhelyekből való kiszakadás iránti vágyam is. Különböző előadásaimban (*enjoy meanwhile I'm working*, *PHOENIX*, *YTMBA*) megfigyelhető ez. Ezek az előadások leginkább önerőből jönnek létre, hiszen nagyon kevés pályázati kiírás támogatja ezeket a törekvéseket.

Független alkotóként a kortárstánc területén szembesülni kell azzal a problémával, hogy iszonyatosan kevés anyagi támogatás megszerzésének lehetőségére van esélyünk. Egy olyan rendszerben, *“amelynek csúcsát Pintér Béla, Mundruczó Kornél, Bodó Viktor, Frenák*

Pál vagy Schilling Árpád, illetve a társulatuk jelenti, a fiataloknak már nem jut semmiféle lehetőség. Irreális távolságra kerültek attól, hogy ezen a rendszeren belül érvényesülhessenek, ezért úgynevezett nagy produkcióban már alig gondolkodnak".¹³ A produkciók létrejöttét és a lehetséges továbbjátszási időpontoknak az egyeztetését megnehezíti, hogy nem társulatokban gondolkodom, ahol évi működési támogatással lehet kalkulálni, hanem produkciókban. Ez azt jelenti, hogy a szakmai közreműködőket, művészeket egy produkció létrehozásának idejére tudom megfizetni, majd az ezután történő továbbjátszásokra. Ez a független művészek megélhetéséhez nem elegendő összeg. Ezért kezd el mindenki párhuzamosan egyszerre több előadáson, illetve különböző projekteken dolgozni, ami megnehezíti az egyeztetést, a próbákat és a továbbjátszás gördülékeny szervezését, és egy munkafolyamatban való maximális elmélyülést. Egy előadás létrehozására általában két hónap próbára van lehetőség. Egy jól támogatott produkció költségvetése ennyit bír finanszírozni. Ez a két hónap próbafolyamat körülbelül 250.000 - 300.000 forint fizetést jelent egy benne résztvevő táncosnak. Vannak előadások, amik ennél sokkal kevesebb támogatásból, illetve többlől jönnek létre, illetve ez a fizetés függ a szakmai közreműködők, előadók számától is, de azt lehet mondani, hogy ez egy reális fizetési kép, amit egy független alkotó megengedhet egy produkciónál. Ebből is jól látható, hogy a független előadók más munkát is kell, hogy végezzenek, illetve az alkotó is, hiszen a minimálbér összegét sem éri el a hónapokra lebontott fizetés. Egy ilyen munkamódszer rengeteg kompromisszummal jár, illetve a próbák, továbbjátszások idejének egyeztetésénél okoznak nehézségeket, hiszen minden résztvevője egy produkciónak még mellette több másikban vesz részt. Ezenkívül az előadás sokszor egy premier idejére jön létre, és jó esetben négyszer, ötször van továbbjátszva. Ez egy folyamatos pazarló magatartásra és egy mókuserékben való létre ösztönzi az alkotót. Lement a premier, továbbjátszásra dátumot fél év múlva kaptál a színháztól. Valamiből meg kell élni, új pályázati kiírás van, amit meg kell pályázni, és ha nyertél akkor abból létrehozni valamit, amit jó esetben újrjátszhatsz majd fél év múlva. Érdekes elgondolkodni, hogy ilyenkor egy alkotóművésznek honnan jön az inspiráció, miért viszi a motor, hogy újra alkosson, miből nyeri az új ötleteket, honnan van az energia.

Független művésznek lenni nagy szabadság. Nem kötelez egy állandó megfelelésre, saját magadért felelsz és olyan munkát teremtesz vagy vállalsz el, ami téged érdekel. A mun-

¹³ Kovács Natália – Színház és laboratórium
Élet és Irodalom, LX. évfolyam, 47. szám Letöltve: 2019.03.23.

kamódszeredet is te magad alakíthatod, viszont a független létforma egyik hátulütője, hogy rövid időn belül egyszerre több, akár a saját szakmádtól eltérő munkát is el kell, hogy végezz. Itt jön be a multifunkcionális alkotó fogalma. Az előadás kitalálásától kezdve, a pályázáson keresztül a szakmai közreműködők, művészek, partnerek összeszervezésén át, a továbbjársások szervezéséig. Ez megnehezíti az előadás létrehozására való maximális koncentrációt. Független előadóként, alkotóként saját egyéni vállalkozást kell fenntartani ahhoz, hogy a fizetésed kiszámlázd. A legtöbb függetlennek kisadozó egyéni vállalkozása van. Érteni kell ezáltal a számlázáshoz, a könyvelővel való kommunikációhoz, pályázatoknál felmerülő pénzügyi és elszámolási kérdésekhez. Az előadás létrehozása mellett nagyon fontos a résztvevő művészek összeszervezése, próbák egyeztetése, majd a próbatermet biztosító helyszínnel való egyeztetés feladatának elvégzése. Egy befogadó színház esetében az intézménnyel való kommunikáció és a promócióval kapcsolatos együttműködés is az alkotó feladata sok esetben, emellett a premiert követően a pénzügyi kifizetések, számlák megszerzése, szerződések, szakmai beszámoló megírása. Eddigi munkáim során rengetegszer találkozom a “hogyan tovább?” kérdéssel, ami a premiert követő további lehetőségek keresésével kapcsolatban jön elő a legtöbbször. Saját jelenlegi szakmai utamat véve alapul független pályakezdő alkotóként az én feladatom ezeknek a lehetőségek keresése és megteremtése (legyen szó továbbjárásról, partneri együttműködésről). Ezáltal is erősítve a *multifunkcionális alkotó* fogalmát, hiszen egyfajta új tudást kell feltérképezni, ahol az alkotó saját művészetét és az előadásait egy produktumként értelmezi, amire eladási lehetőség szempontjából próbál tekinteni. Ez egy nagyon nehéz folyamat, hiszen mint az előadás megalkotója, nehezen helyezkedek az előadásomon kívül.

Dolgozatom következő fejezetében a fent felsorolt tevékenységek elvégzésére hozok konkrét példákat különböző, más-más háttérrel rendelkező előadásaimon keresztül.

MUNKÁIM ALATT SZERZETT TAPASZTALATOK

A következőkben különböző előadásaimon keresztül szeretném sorra venni tapasztalataimat, amiket azok megvalósítása alatt szereztem. A legkülönbözőbb háttérű darabjaimat választottam, amivel érzékeltetem, hogy mennyire szélsőséges területen kell megállni a helyét egy független alkotónak, milyen anyagi forrás áll egy-egy előadás megvalósításának a háttérében, illetve különböző játszóhelyek milyen kötelezettségekkel, lehetőségekkel járnak. Fontosnak tartom, hogy előadásaim élményeiről időrendi sorrendben számoljak be, hiszen egyik a másik tapasztalata nélkül nem születhetett volna meg.

Dolgozatom ezen fejezetén belül a következő struktúrát fogom tartani. Először ismertetem a darab kiindulópontját, alapötletét. Ezek után ismertetem az előadás megteremtéséhez milyen anyagi forrásaim voltak, illetve milyen alternatív opciókkal éltem, amikor ez nem állt rendelkezésemre. A darab munkafolyamatát is fontosnak tartom bemutatni, hiszen különböző alapok különböző folyamatokat eredményeztek, és ezen munkafolyamatok élménye rengeteget járultak hozzá a jövőbeli sikeresebb munkához és az alkotáson belüli fejlődéshez. Végül az előadás utóéletéről tartom fontosnak, hogy beszámoljak.

A következő előadásokról időbeli sorrendben fogok beszámolni. Először *ΔYou Take My Breath AwayΔ* című szóló előadásomról írok, amit kihagyásokkal 3 éven keresztül játszottam, nagyon különböző szituációkban. Ezután *Sandy is going out* című darabomat szeretném példaként elővenni, amit 2018 februárjában mutattam be a MU Színházban. *Melinda álma* című előadásomat is fontosnak tartom a tapasztalataim összegzésében, hiszen előadásomat a Nemzeti Kulturális Alap, Imre Zoltán Program ideiglenes kollégiuma támogatta, a Nemzeti Táncszínház lebonyolításában, a budapesti Várkert Bazárban mutattam be 2018 májusában. A *Melinda álma* c. előadásom élményeinek részletezésénél fontosnak tartom, hogy beszámoljak a program által létrejött kötelezettségekről, illetve az anyagi támogatás segítségével történt új, biztonságosabb munkafolyamat élményéről. Az utolsó előadás, amit példaként ismertetek, Páll Tamás médiaművésszel, játékdizájnerrel és Muskovics Gyula kurátorral való együttműködésünkől született. *PHOENIX* című projektünk a Műhely Alapítvány, Ismeretlen Kutatása alatt kezdett kibontakozni, majd a *Visegrádi Alap VARP-PA¹⁴* csoportos rezidenciáján Prágá-

¹⁴ Visegrádi Alap - Performing Arts Residency

<https://www.visegradfund.org/apply/mobilities/performing-arts-residency/> Letöltve: 2019.04.13.

ban folytatódott a közös munkánk. A *PHOENIX*-nél fontosnak tartom az együttműködés által született szabadság, felelősség megosztásának, a különböző művészeti területek vegyítésének és ezáltal felmerülő lehetőségek megsokszorozódásának részletezését.

ΔYou Take My Breath AwayΔ

„Szerepköröket tematizál és mozog szét Szeri Viktor előadása, melyben a táncművész a minket körülvevő audiovizuális ingereket és tereket, használati tárgyakat (tv, asztal, távirányító, sminkellékek stb.) gyűjt maga köré, és alkot belőle szokatlan, nem rendeltetésszerű montázsokat (pl. túlsminkelés, grimaszok a videók alatt). Szeri performanszával naplót ír, az előadás maga is a cím ismétlődésével indul, az alkotó az üvegre egyre nagyobb betűkkel, szinte hisztérikusan vall: You take my breath away. A vallomásosság a legjellemzőbb Szeri performanszára, személyes élményeit feldolgozva egy intim, „belső szobába” engedi a nézőt, a voyeur perspektíváját felkínálva. Szeri Viktor a legmodernebb popkultúra teremtőjévé, használójává, bábjavá és karikatúrájává alakítja-használja fel magát.

A ΔYOU TAKE MY BREATH AWAYΔ őszinte és direkt képet ad a mai korról, az egyén szerepéről, hatásról-ellenhatásról, kintről és bentről.”¹⁵

Az előadás alapötlete:

YT MBA című szóló performanszomat 2015 júniusában adtam elő először Budapesten a *tranzit.hu*-ban, ami egy üres, budapesti lakás volt, fehér falakkal. Az előadás alapötlete saját élmények feldolgozásából, azokra való reflektálásból és az átélt tapasztalatok, érzések őszinte kifejezésének apropójából keletkezett. A Budapest Kortárcsoporthoz tartozó Főiskolából kikerülve azt éreztem, hogy fontos lenne számomra feltérképezni, hogy hol tartok szakmailag, milyen eszközökkel dolgozom, mik foglalkoztatnak. A *YT MBA* ennek az alapötletéből keletkezett. Dolgozni szerettem volna, így munka hiányában csináltam magamnak.

A volt *tranzit.hu* terébe egy megnyitón keresztül keveredtem, ahol a tér nagyon inspirált, hiszen az előadás kezdeti kiinduló ötlete egy házibuli megalkotása volt, ahol vendégeim számára performatív szituációkat hozok létre. A *YT MBA*-t a *tranzit.hu* befogadta. Az itt megtörtént bemutató egy intim atmoszférában történt, ahol körülbelül 15 ember fért be és jött el. A

¹⁵ Tóth Kinga, Szójabőr, csillám és rengeteg só
<http://tranzitblog.hu/szobjabor-csillam-es-rengeteg-so/> Letöltve: 2019.02.13.

2015-ben bemutatott, *YT MBA*-ben az “én” szerepével foglalkoztam a társadalomban, hogy milyen külső hatások érnek engem, azokkal hogyan tudok azonosulni, befogadni, elfogadni, és ezek által hogyan kerülök közelebb magamhoz, ismerem meg saját magam jobban. Ezek alatt a hatások alatt például a különböző szubkultúrákat, trendeket, normákat és azok elhagyásával, a határok feszegetésével és átlépésével foglalkoztam, illetve azzal, hogy hogyan értelmezem saját magam, ki vagyok én? Ezeknek a kérdéseknek a megválaszolása érdekelt az előadás elkészítése alatt, amihez az alkotási folyamat nagyon jó önreflektív csatornának bizonyult.

Az előadás létrehozásának pénzügyi forrása:

Az előadás létrehozására nem rendelkezttem anyagi háttérrel. Abban az időben az Auróra nevű közösségi térben dolgoztam, mint pultos. Az ottani fizetésem tette lehetővé, hogy szabadidőmben az alkotásra összpontosíthassak, illetve az Auróra fénytechnikusa segített az előadás minimális technikai kivitelezésében. A tranzit.hu-ban bemutatott előadáson adománydoboz volt kitéve. Az itt összegyűlt csekély összegből fizettem 10.000 forintot a technikusnak.

A továbbjátzásoknál már rendelkezttem minimális anyagi támogatással, ami a berlini utamat fedezni tudta, illetve lehetővé tette, hogy ne a pultozás alatt megkeresett fizetésem forgassam bele az előadás továbbjátzásába, hanem fizetés nélkül, de nullára jöjjenek ki a végén munkámmal, viszont legalább fénytechnikusaim munkáját kifizethessem.

Az előadás munkafolyamata:

Az előadás létrehozásánál meghatározó volt a különböző médiumok használata és keveredése. Ebben az időben kezdtem el foglalkozni a videóval, mint kifejezőeszköz és fejleszttem saját magam a videók megvágásának technikájával és programok használatával. A *YT MBA* megalkotása alatt rengeteg új dolgot kellett megtanulnom. Nem volt még tapasztalatom egy előadás létrehozását körülfogó folyamatokról: hogyan kell megkeresni egy befogadóhelyet, azzal hogyan kell kommunikálni? Milyen anyagi támogatás forrásának megszerzésére van lehetőségem?

A munkafolyamat alatt a legnagyobb kihívást egy egész estés, 50 perces előadásának a megalkotása jelentette, hiszen nem rendelkezttem korábbi tapasztalatokkal. A *YTMBA* létrehozásánál különböző mozgásminőségek megteremtése és azok letisztítása, szabályozása mellett az azokat kontextusba helyező elemek megalkotásával foglalkoztam. A munkafolyamat alatt több digitális eszköz használatával kísérleteztem. Így lett egyik meghatározó eleme az előadásomnak a webcamera és az által történő élő közvetítés és egy LCD Tv használata. Ezekon a médiumokon keresztül játszottam különböző videók megjelenítésével, illetve azzal, hogy a hús-vér előadó, hogyan tud egyszerre átalakulni egy fogyasztói társadalmat promotáló eszközzé a videókon keresztül. A *YTMBA* megalkotásánál fontos kérdést jelentett számomra a közösségi média szerepe a társadalomban. A facebook, instagram, twitter hogyan ösztönöz minket egy saját magunkat kívülről szemlélő magatartásra. Előadásomban többször is megjelenik az az elem, hogy a nézőimmel közösen nézem saját magam egy projekción keresztül, ami az előbb említett példának a kritikája.

Az előadás utóélete:

A *YTMBA* nagy örömmel meghívást kapott a berlini *Collegium Hungaricum Berlin Montag Modus* programjára. Egy hetet tölthettem Berlinben, ahol az előadásom a CHB tereire adaptáltam. A tér rögtön beindította a fantáziám. A hatalmas üvegtablák, majd az előadás kezdete után is manuálisan vezérelhető vetítővászon elkezdett izgatni, használni szerettem volna a panorámát, a „kint és bent”-et, azt, hogy mitől válik egy előadás előadássá, az hol kezdődik és hol a vége. Amikor a nézők elkezdtek bejönni a CHB terébe, egy általam elmondott szöveg volt hallható a hangfalakból, ahol átélt érzelmi állapotokról beszélek. Mindeközben háttal voltam a nézőknek, ahol az ablaküvegre írtam a darabom címét - *you take my breath away* - ami számomra egyfajta önfeladást, odaadást jelent. Színházi helyzet megteremtésére törekedtem, ahol szándékom volt megmutatni magam őszintén. Ebből a néző magával vihet, ami neki fontos, kapcsolódhatott saját élményei által. Itt egy szakmailag fontos tapasztalatomra kitérnék. A berlini előadás adaptált verziója a korábbi premiernek, már egy színházibb, kidolgozottabb dramaturgiájú előadás volt. Egy hetem volt Berlinben az előadás kidolgozására és az általuk biztosított technikussal való próbákra. Egy fontos, munkáimat azóta is meghatározó új élménnyel találkozhattam Berlinben. A program kurátora nagyon együttműködő volt, több próbára is bejött, és beszélgetett velem arról, hogy mire számíthat majd az előadás alatt.

A *YTMBA*-t már a korábban videókon keresztül látottak alapján választotta be a programba. Ez az egy hét alatt viszont konfliktusba ütköztünk, mert egyik részével az előadásomnak nem értett egyet, személyes ízlésbeli indokot adva rá. Itt szembesültem egy számomra új élménnyel, hogy meddig terjedhet az alkotó művészi autonómiája, illetve mennyire kell kompromisszumokat kötni. Mikor segíthet ez egy sikeresebb előadást vagy mikor megy ez az előadás rovására. Berlinben ez az előadás végének megváltoztatását jelentette, ami azóta is egy fontos élmény számomra. E tapasztalat által sokkal önreflektívebben tekintek a hasonló helyzetekre azóta, tudatosabban állok egy ilyen döntéshelyzet meghozatalához, ezenkívül szakmailag tudatosabban értékelem előadásaim különböző elemeit.

A Berlinben átélt tapasztalatok a darab továbbfejlesztésére ösztönöztek. Az akkor még performatív, egyáltalán nem színházi előadásra jellemző performanszból szerettem volna egy színházi térre adaptált verziót csinálni a *YTMBA*-ból. Az Artus Arccal a halmak programja fogadta be az előadásom, ahol körülbelül 80 nézőnek adhattam elő. A *YTMBA* dramaturgiájával kezdtem el ebben az időszakban foglalkozni és azzal, hogy a fények hogyan adhatnak az előadás mondanivalójához hozzá, hogyan tudom erősíteni az előadás őszinteségét és személyességét. A premier és az Artus-os előadás közt majdnem egy év telt el, ami fontos, hiszen az előadás addig rengeteget ért és mélyült, az idő múlása lehetővé tette, hogy kívülről tekintsek rá az előadásomra. Itt rengeteg dologban voltam már tudatos. Az előadás befogadói helyével való kommunikáció, bejárás lehetőségének, próbák időpontjának, technikai igényeknek egyeztetése már gördülékenyebben zajlott. Itt szembesültem először a számlázáshoz szükséges tudás és vállalkozás hiányával, ami rengeteg plusz tudásnak a megszerzését jelentette.

Az Artusban előadott *YTMBA* után majdnem másfél évvel később Raubinek Lili kért fel, hogy játszam újra a *Bethlen Téri Színházban* az előadást az Imberbe Projecttel egy este. Elváltam, hiszen nagyon érdekelt, hogy mi rejlik még egy előadásban, aminek a premierje akkor már majdnem három éve volt látható és azóta kétszer játszottam újra. Az előadást teljesen átalakítottam. A három évvel korábbi, de már az egy évvel azelőtti előadáshoz is nehezen tudtam kapcsolódni, hinni abban. Ezért az egészet újra csináltam, de úgy, mintha a saját naplómát visszaolvasnám. Az előadás teljesen új értelmet nyert számomra, nagyon jó volt visszatekinteni, hogy meddig jutottam el a szólóelőadásom kiinduló ötletétől eddig a pontig az előadást, és a szakmai fejlődésemet is tekintve. A *YTMBA* személyes és önreflektív jellegét a vé-

gén egy monológgal erősítettem a Bethlen Téri Színházban, ahol a nézőkkel megosztottam a darabmal kapcsolatos személyes élményeimet. Azt, hogy melyik részt milyen élethelyzet inspirált, és hogy az hogyan nyert újra értelmet vagy hogyan veszítette el az addig az idő előrehaladtával, a különböző továbbjátszási élmények után. Az előadást négy alkalommal adtam elő összesen, mindig más fénytechnikussal együttműködve, ami igazából az előadás folytonos változásának is köszönhető, hiszen nem rendelkeztem egy fix fénytervvel, hanem mindig újraalakítottam.

Számomra a *YTMB*A-el az egyik legfontosabb élményem a bemutatók között eltelt idő, és annak fontossága az előadás változását és fejlődését tekintve. Hogyan kell örökre keresni magunkat egy előadásban, hogy az ne haljon el és ne csak egy már beszélt nyelv legyen, hanem mindig érdekes tudjon lenni az előadó, és ez által a néző számára is. Azóta is próbálom ezt az őszinteséget keresni az előadásaim létrehozásánál, majd továbbjátszásainál is.

Sandy is going out

“A Sandy is going out a fiatal kultúra létbizonytalanságával és identitásválságával, a huszoneves generáció által nap mint nap megtapasztalt akadályokkal foglalkozik. Egy multimediális táncprojekt formájában az önfelfedezés folyamatát és annak nehézségeit kutatja.”¹⁶

Az előadás alapötlete:

Az előadás felvetése a bécsi ImpulsTanz Festival, *DanceWEB*¹⁷ programja alatt fogalmazódott meg bennem. A *Sandy is going out*-ig lényegében csak szóló előadásokon dolgoztam. Elég magányos lett számomra ez a felállás, szerettem volna különböző formákban is kipróbálni magam. A DanceWEB (ami egy ösztöndíj program a nemzetközi ImpulsTanz Festival-on belül, ahol 50 ember van kiválasztva a világ különböző pontjairól, akik a fesztivál workshopjaira és előadásaira járhatnak el) ideje alatt a közösség erejének az érzése és az együtt mozgás, izzadás élménye nagyon felerősödött és újra fontos lett számomra. A Budapesti Kortárástánc Főiskola elvégzése után ez volt egy olyan pont az életemben, ahol újra talál-

¹⁶ Szeri Viktor, *Sandy is going out*
<https://mu.hu/arhivum1/2018-februar/item/520-szeri-viktor-sandy-is-going-out> Letöltve: 2019.02.19.

¹⁷ DanceWEB <http://www.danceweb.eu> Letöltve: 2019.04.12.

koztam ennek fontosságával. Bécsben fogalmaztam meg magam számára, hogy szeretnék fejlődni, kipróbálni magam más területen, megnézni, hogy bizalmat fektet-e belém egy színház az előadás ötletével és azzal a batyuval, amivel jelenleg rendelkezem, amit fel tudok mutatni.

A *Sandy is going out* koncepciója a húszas éveik elején járó generáció önkeresését jeleníti meg. Ebben az időszakban sok társamon, barátomon és magamon is éreztem hasonló krízist. Szeretnék fejlődni a felnőtté válás, felelősségvállalás területén, de a világ egyre inkább lehangoló jövőképet rajzol, egyre kevesebb lehetőség válhat elérhetővé számunkra. Egy önkeresési folyamat érdekelt, ahol nincsenek kimondva igazságok, hanem ezt a folyamatot letükröző állapotok körülrajzolása, megjelenítése érzékelteti a fizikalitáson keresztül a nézőt egy generációval, ahol ezt a folyamatot megnehezítik a minden irányból érkező információ áradatok. A fiatal felnőttek belső békéért való küzdelme érdekelt és, hogy azt hogyan lehet, milyen áron lehet megszerezni napjainkban, mindezt saját olvasatomon keresztül megmutatva. Az előadás ötleténél már fontosnak tartottam, hogy egy olyan korosztályt szólítsak meg, akik még nem járnak színházba, viszont egy számukra is izgalmas és érthető előadáson keresztül, és egy ezt a korosztályt megszólító promócióval tudjak eljutni a jövő nézőihez, akik a *Sandy is going out*-tal azonosulni tudnak.

A darab szinopszisával kerestem meg Erős Balázst, a MU Színház művészeti vezetőjét, akivel több e-mail váltás után fixáltunk dátumot a premierre. A STAFÉTA pályázat kiírására pályáztam ezek után a darab ötletével, illetve a MU Színház befogadó nyilatkozatával, ahol nem nyertünk, viszont korábban Balázssal egyeztetve a STAFÉTA támogatásának hiányában is szerettem volna az előadást megvalósítani.

Az előadás létrehozásának pénzügyi forrása:

A *Sandy is going out* létrehozásánál a STAFÉTA kiírására adtam be az előadásom szinopszisát, a MU Színház befogadó nyilatkozatával és a megvalósításhoz ideális esetben szükséges költségvetéssel együtt. A pályázatomban nem nyertem, így az előadást támogatás nélkül, a MU Színház premier utáni jegybevételének nyolcvan százalékával tudtam létrehozni, ezzel

fizetséget biztosítva a fénytechnikusomnak. Az előadók esetében - a körülbelül egy hónapos próbafolyamatra és az előadásra - nem tudtam honoráriumot biztosítani ebből a bevételből.

Az előadás munkafolyamata:

A *Sandy is going out*-ban életemben először vállalkoztam arra, hogy koreográfusként dolgozzak együtt más táncművészek bevonásával. Biczók Anna, akivel egy videoklip forgatásán keresztül ismerkedtem meg, illetve különböző előadásokban láthattam, és Raubinek Lili, akivel a Budapest Kortárstánc Főiskola alatt együtt táncoltunk, vállalták, hogy részt vesznek a projektben, tudva a pénzügyi körülményekről. Ilyenkor a felelősségérzet egy új megjelenésével találkoztam. Van egy színház, aki befogadta az előadásom, bízva abban, hogy meg tudom tölteni a nézőteret és minőségi munkát viszek oda, illetve két művész, akik fizetés nélkül, idejüket feláldozva bíznak a koncepciómban, abban, hogy az előadásban biztonságosan fogják érezni magukat és hogy egyáltalán létre fog jönni az előadás. Ez elsőre nagyon nagy stresszt jelentett nekem, viszont nagyon érdekelt. Kíváncsi voltam, hogy az eddigi, általam kialakított munkamódszert, hogyan tudom megosztani és komfortossá tenni másokkal, hogyan tudom elérni, hogy egy oldott közegben dolgozhassunk, és egyáltalán, hogyan fogom tudni vezetni, koordinálni a próbákat.

A munka első szakasza a próbák egyeztetésével kezdődött, ahol kiderült, hogy Anna megkapott egy ösztöndíjat New Yorkba, amit el is vállalt. Az egész próbafolyamatot egy hónapra terveztem, hiszen tudtam, hogy ennél többet fizetés nélkül nem kérhetek tőlük. Ebből Anna két hétre elment New Yorkba, amit szintén tudtam, hogy vagy bevállalok, vagy nélküle csináljuk. Mivel azért választottam Lilit és Annát a Sandybe, mert különböző karakterek érdekeltek, ezért nagyon fontosnak tartottam Anna jelenlétét az előadásban, úgy gondoltam, hogy a darab dramaturgiáját, struktúráját alakítom majd ahhoz, hogy Ő nem tud velünk lenni, ami később Sandy egyik meghatározó elemévé is vált.

A kreáció idő hiányában, viszonylag gördülékenyen működött. A MU Színházban kaptunk 4 nap beállási időt, ami nagyon ritka. Itt még az előadás létrehozása javában zajlott, viszont a színházi térbe kerülve sokkal határozottabban. Amikor Dézsi Kata, az előadás fénytervezője is megérkezett a színházba, elkezdtük bevilágítani az előadást (elég konkrét elképzelé-

seim voltak a fényeket illetően), és ekkor kezdtem el megnyugodni, hogy létrehoztuk az előadást, ami a nézőkhöz el fog jutni és meg fogja szólítani őket.

Az előadás utóélete:

Nagy örömmre a premier és a másnapi előadás is teltház volt, viszont az előadást követően tudtam, hogy ha lesz szerencsénk még játszani a *Sandy is going out*-ot, akkor dolgozni kell még az előadáson. Erős Balázs állt elő egy lehetőség ötletével, amivel három, a MU Színházban bemutatott előadás továbbjátzásának a befogadóhelyeként pályázna a Sandyvel az NKA-hoz. A sikeresen elnyert támogatás összegével a MU Színház két továbbjátzást tudott támogatni előadásonkénti 120.000 forinttal. Ezenkívül ebben az időben már a Katlan Csoport ernyő-szervezet tagja lettem. Itt az EMMI éves működés pályázatán elnyert támogatás tagok szerint szétosztott összegéből fizetni tudtam a felújító próbákat, ami összesen 7 alkalom volt. Itt következett az új fejezet Sandy életében. Elkezdtünk próbákat fixálni már egy anyagi forrással rendelkezve. A felújító próbák alatt teljesen újraalkottam Sandy-t. Kivettem belőle mindent, ami korábban az idő hiánya és az egyszerűség kedvéért került az előadásba. A premiert követően nagy problémát éreztem az előadás dramaturgiájában a zeneszerkesztés hiányossága miatt, amit a premierre én állítottam össze. A továbbjátzás próbái alatt Molnár Andrászt kértem fel az előadás zeneszerzésére, szintén a Katlan Csoport általi működési támogatásból finanszírozva, illetve az előadás világítását Dézsi Kata fénytechnikus dolgozta minimálisan át a premierhez képest.

Melinda álma

„A Melinda álma a különféle emberi viszonyrendszereket vizsgálja egy trash-(szappan)opera világában. A túlzásokon keresztül próbál rávilágítani az élet egyszerűségére és gyönyörére. Nem táncol – előad, majd a különböző szerepeken keresztül talál vissza önmagához.”¹⁸

Az előadás alapötlete:

¹⁸ Szeri Viktor, Melinda álma
<http://www.katlancsoport.hu/?p=2458> Letöltve: 2019.03.02.

Az előadás ötlete a Nemzeti Kulturális Alap, Imre Zoltán Program ideiglenes kollégiumának a kiírására született meg. Az IZP a fiatal, pályája elején járó generációt támogatja. Melinda álma c. előadásom az IZP új előadás létrehozásának támogatásával jött létre.

Az Imre Zoltán Program második kategóriás nyertes előadásai a Nemzeti Táncszínház lebonyolításában lettek bemutatva először egy budapesti, majd öt vidéki helyszínen. *Melinda álma* című előadásomban az előző - *Sandy is going out* - csapatával dolgoztam tovább, kibővülve Kelemen Patrikkal. A darab alapötletét meghatározza a premier, majd a továbbjátszás helyszíneinek megnevezése. Az IZP által a premierre a Nemzeti Táncszínház helyszínei voltak a lehetséges opciók (később kibővítve azt a Trafóval), és az előadást egy *double bill est* keretén belül kellett bemutatni. Ahogy megkezdődött a kommunikáció a Nemzeti Táncszínházzal, még a darab kreációját megelőzve, szerettem volna egy olyan opcióval élni, amivel valószínűleg nem sokszor, vagy akár soha nem lett volna lehetőségem. A munkát megelőzően annyi kiinduló pontom volt, hogy szeretnék valami meseszerű opera előadást csinálni, egy mai nyelvezetre átértelmezett és elképzelt operát. Kezdetben egy túlzó színpadi kép élt a fejemben. Érdekelt, hogy a műfajon belül megjelenő szerepeket, érzelmeket hogyan tudom átültetni egy mai tragikomédiába. Egy óriási festményt szerettem volna az előadás háttérének csináltatni, ezenkívül egy 10x10-es mintás linóleum szőnyeget, aminek a közepén egy papírmásból elkészített óriás ló áll. Ezt azért tartom fontosnak megemlíteni, hiszen látható, hogy az anyagi támogatás új lehetőségeket adott az ötletelésben, viszont nem rendelkeztem tapasztalattal, hogy az valójában mire is elég. Az elképzelt kép természetesen a próbák ideje alatt alakult. Amikor felkértem a szakmai közreműködőket, megegyeztem velük a fizetség összegéről, már gyorsan meghiúsult az elképzelés, hiszen nem volt elég a támogatás rá. A *Melinda álma* premierjének helyszíne a budapesti Várkert Bazár lett, amit nagyon fontosnak tartottam, hiszen egy olyan helyszínre készítettem az előadást, ahova valószínűleg az IZP nélkül soha nem mentem volna. Úgy gondolom, ha megnézzük a programjait egy intézménynek, akkor lehet látni, hogy ki a célközönség, milyen értékek közvetítését képviselik. A Várkert Bazár az én esetemben nem azokat, amelyeket én fontosnak tartok. Ezért tartottam izgalmas lehetőségnek, ha élek ezzel az opcióval, és nem elutasítom, hanem megpróbálom jelenlétemmel és előadásommal formálni azt. Az Imre Zoltán Programban fontosnak tartom, hogy különböző táncműfajok keveredve láthatják egymást, lehetnek átfedések azok között. A *Melinda álma* esetében Katonka Zoltán *Enigma* című előadásával kerültünk egy este bemutatásra, amit min-

denképp kiemelnék, hiszen két teljesen más műfajú előadást láthattak az érdeklődők, azzal gazdagítva saját érdeklődésüket akár.

Az előadás létrehozásának pénzügyi forrása:

Melinda álma c. előadásom az Imre Zoltán Program új előadás létrehozására kiírt pályázaton nyert 2 300 000 forint támogatást. Ebből a költségvetésből 200.000 forintot a mentorra kellett fordítani, a maradék összegből lehetett finanszírozni az előadás további költségeit.

Az előadás munkafolyamata:

A *Melinda álma* létrehozásának folyamatában már sokkal magabiztosabban kezdtem el kísérletezni, vezetni a próbafolyamatot. Konkrét elképzeléseim voltak, amiket látni szerettem volna, és ez az egész folyamat anyagi támogatással lett biztosítva, ami miatt profi munkakörülményeket teremthettem meg. Az alkotás alatt rengeteget tanultam magamról és a produkciókban résztvevő művészekről, szakmai közreműködőkről, illetve a velük történő együttműködés menetéről is. A legfőbb célom az volt, hogy egy oldott hangulatú munkafolyamatot teremtsék, ahol mindenki jól érzi magát és közben olyan szintű kidolgozottságot hoznak létre, amiben biztonságban mehet mindenki színpadra. A *Melinda* próbafolyamata két és fél hónap volt, ami alatt rengeteg dolgot kipróbálhattunk, volt lehetőségem belemenni több dologba mélyebben, majd, ha nem éreztem a helyét az egészben, akkor megválhattam tőle.

Szakmai fejlődésemben mindenképp meghatározó volt a szerep, amelybe helyeztem magam. Az Imre Zoltán Program pénzügyi lebonyolítója a Katlan Csoport volt, így a szerződések megírásával, megkötésével, számlázással, kifizetéssel és az elszámolással nem kellett foglalkozni az előadás létrehozása alatt. Az anyagi támogatásnak köszönhetően viszont többféle szakmai közreműködővel volt szerencsém együttműködni, megtapasztalni számomra új munkák működését. A *Melinda álma* c. előadásom alatt az IZP lehetővé tette a mentor jelenlétét, a támogatásból 200.000 forintnyi mentori honoráriummal hozzájárulva ehhez. Hód Adrienn koreográfus volt a mentorom az előadás megalkotása alatt. Nagyon fontosnak tartom az ő jelenlétét, szakmai segítségét, együttműködését. A próbafolyamatot megelőző találkozásunk alatt már rengeteg kérdést feltett az ötleteimmel kapcsolatban, amivel segítette a realitás tala-

ján való gondolatokat és azok kidolgozását. Először a pályázat elolvasása után találkoztunk személyesen, ahol beszélgettünk a tervekről, a témáról, arról hogy mi a kiindulópontja az előadásnak. Beszéltünk arról, hogy eddigi előadásaim megalkotásánál milyen mozgásbeli nyelveket használtam, a Melinda álma esetében ez mennyire fog változni, milyen ötleteim vannak ezzel kapcsolatban. Ismertettem, hogy kikkel dolgozom együtt, milyen területeken lehet még szükségem szakmai együttműködőkre. Itt merült fel a hangtechnikus kérdése, hiszen előadásomban több hangszer hangosításáról kellett gondoskodni. Ezután megkerestem Kádár Mihály hangtechnikust, aki elvállalta a Melinda álma hangosítását. Adriennel ezután egyeztettük a próbákat és találkozásaink időpontját. Mentori jelenléte az előadás megalkotása alatt végig meghatározó volt. Három különböző fázisát látta az előadás próbafolyamatának, amik után kiértékelő beszélgetések alatt elhangzott kérdésekkel segítette munkám, majd a premiért követően a sikeres továbbjátszással kapcsolatos ötleteit, módosításokra való javaslatait osztotta meg velem. Az előadás burjánzó színpadképének konkretizálásához Strasser Brigitta díszlettervező segített hozzá. Az előadás alatt több díszlet, kellék elemet ő készített el. Az előadás alatt egy papírmáséból készült kínai sárkány is megjelenik. Ezeknek a technikai hátterét ismertette, majd beszélünk az elkészítéséhez szükséges időről. Körvonalázódott, hogy idő és ár érték arányban miket tud a produkció költségvetése finanszírozni. Az előadás fénytervét Dézsi Kata fénytechnikus dolgozta ki. A szakmai közreműködőkkel folyamatos kommunikációban voltam, illetve az előadás elkészüléséhez közeledve mindannyian bejöttek egy próbára, ahol egyeztettük, konkretizáltuk a premierhez szükséges technikai információkat. Ezeknek a feladatoknak az átlátásában, illetve összeegyeztetésében fejlődtem rengeteget a Melinda álma munkafolyamata alatt. Az előadás promócióját *Szombat Éva* fotográfus készítette el, akivel előzetes egyeztetés után, a darab koncepcióját ismerve dolgoztuk ki a fotókon látottakat.

A Melinda álma című előadásom elkészítése alatt egy teljesen újfajta alkotói hozzáállást kellett megtapasztalni, ahol az együttműködések megteremtése és a közös ötletelések meghatározók az egész előadás létrejöttében. Visszatekintve az előadás munkafolyamatára úgy érzem, hogy egy oldott, felszabadult hangulatú próbafolyamatot sikerült megteremteni, amiben mindenki jól érezhette magát.

Az előadás utóélete:

A premiert követően, az Imre Zoltán Program öt továbbjátszásra adott lehetőséget. Ezeknek helyszínei a *Szegedi Nemzeti Színház Kisszínháza*, a kaposvári *Csiky Gergely Színház*, a nagyváradai *Szigligeti Színház*, a győri *Vaskakas Bábszínház* és a *Miskolci Nemzeti Színház*. Ezenkívül a kapolcsi *Művészetek Völgye Fesztiválon* volt látható a *Melinda álma*. A bemutatótól a kiíráshoz képest fél évvel megtoldott továbbjátszással együtt a *Melinda álma* c. előadásom egy éven keresztül volt látható. Ez idő alatt rengeteg dolgot megtapasztalhattam, tanulhattam a továbbjátszásról.

Egy továbbjátszásra 250.000 forintnyi összeget biztosít az Imre Zoltán Program, amit a továbbjátszást meghívó színházak fizetnek ki a Nemzeti Táncszínház lebonyolításában. Ehhez annyit kell hozzátenni, hogy az összeg csak később derült ki, az előadás létrehozása közben nem lehetett tudni, hogy a továbbjátszásnál mennyi anyagi hozzájárulásra lehet számítani. Ez több problémát jelentett a *Melinda álma* esetében. Az előadás úgy, ahogy elkészült a premierre, soha többé nem lett játszva, hiszen az előadás utaztathatóságát finanszírozni ebből a költségvetésből nem lehet. Ez azért is egy fontos probléma, hiszen az előadás meghatározó elemeit kellett átalakítani a vidéki továbbjátszás helyszíneire, ami által fontos részletek (többek között díszletben, hangszerekben, látványban) nem tudnak létrejönni.

A továbbjátszások minden helyszínen másként zajlottak. Volt ahol a technikai segítség nem volt felkészült, nem tudtuk előadás előtt lepróbálni az előadást, mert még a fényeket akasztották, viszont volt ahol nagyon profi technikai segítség állt segítségünkre és minden a tervezett időbeosztás szerint alakult. A vidéki helyszíneken való továbbjátszásnál tapasztaltam meg, hogy mennyire lehetek flexibilis, mennyire kell kompromisszumokat hozni a különböző színházakra adaptálásnál és ez mennyiben ront az előadás minőségén. Például Szegeden a Kisszínházban óriási mélységű színpadra került fel az előadás, a nézőtér viszont távol volt az emelt színpadtól, ami ennek az előadásnak nem tesz jót, amíg a győri Vaskakas Bábszínházban annyira kevés érdeklődőre lehetett számítani, hogy az előadást a színpadra felhelyezett babzsákokon fekvé nézte végig a közönség, ami szintén nem tett jót az előadásnak. Túlzott állapotokkal foglalkozunk, ezért fontos tapasztalat volt, hogy hol, mennyire lehet ezt kiengedni, eltúlozni és milyen szituációban kell ezeket az állapotokat minimálisabban kifejezni. Talán a legjobb tapasztalat a Miskolci Nemzeti Színházban történt. Az előadás csütörtök délután kettő órakor volt látható, amire középiskolás tanulók voltak meghívva színháznevelés céljá-

ból. Az előadás megtekintése után a színház egy moderátor segítségével beszélgetést kezdeményezett az alkotó, előadók és a nézők között. Egy oldott hangulatú, őszinte beszélgetés jött létre, ahol kíváncsian kérdeztek a tanulók. Úgy gondolom, hogy az ilyen megmozdulásoknak van értelme, ha a vidéki előadások tapasztalatait veszem sorra.

A továbbjátások szervezése egy éves folyamatot ölel fel, ami rengeteg munkát és kompromisszumot igényelt, mind a művészek, mind az előadás részéről. A Melinda álma c. előadás egyszer volt bemutatva Budapesten, azon kívül mindig a helyszínekre adaptált verziókat játszottuk. A Nemzeti Táncszínház befogadta az előadást a premier idejére a pályázati kiírásnak megfelelően, viszont a budapesti továbbjátást nem tette lehetővé.

PHOENIX

A PHOENIX egy transzdiszciplináris művészeti projekt, amelyben a tánc új technológiákkal és kurátori szemlélettel találkozik. A projekt az emberi test megváltozott szerepét, az eksztázis, a függőség és a szexualitás megélésének új formáit mutatja be a virtualitás és a fizikai valóság határán.

Az előadás alapötlete:

Már régóta, különböző projekteken dolgoztam együtt a Műhely Alapítvánnyal. Az iskolás éveim alatt az Ismeretlen Kutatása az egyik legfontosabb és leghasznosabb program volt számomra, amit követhettem. Sajnos az iskolából kikerülve nekem nem volt lehetőségem ebben részt venni, pályázni, hiszen támogatás hiányában a program nem tudott tovább működni. Az Alapítványnak most, az Imre Zoltán Program támogatásának segítségével sikerült újra indítania az Ismeretlen Kutatását.

Hosszabb ideje foglalkoztatott egy projekt, aminek megalapozásához a legtökéletesebb opcióként jött szembe velem az Ismeretlen Kutatása. Az egésznek az alapja egy médiaművésszel való együttműködésen, közös kreációnak az ötletén alapult. Páll Tamást nem ismertem személyesen, viszont több kiállításon is láttam munkáit és tetszett azok vizualitása és a témák, amik foglalkoztatják. Muskovics Gyulával többször volt lehetőségem dolgozni, leginkább kurátor-

előadó felállásban. Ebben a projektben kifejezetten szerettem volna vele együtt dolgozni, mint alkotótárs. Nem egy téma foglalkoztatott hosszabb ideje, hanem egy alkotói felállás, ahol egyenlő a viszonyrendszer, mindenki máshoz ért, másban erős, viszont hatunk egymásra és a “végeredményben” mindenki fizikailag is részt vesz. Mikor megkerestem Tomit és Gyulát, már volt egy kiindulási pontom, hogy min lenne érdekes együtt dolgozni, viszont ahogy ezt bedobtam a közösbe, ők hozzátettek kétszáz másik ötletet és ez így ment tovább a kutatás végéig. Ötletekben sosem szűkölködtünk és így a munkafolyamatban volt lehetőségem olyan témákkal, munkamódszerekkel találkozni, amit előtte nem ismertem vagy nem foglalkoztam kifejezetten velük előző munkáimban.

Az előadás létrehozásának pénzügyi forrása:

A *PHOENIX* először az Ismeretlen Kutatása Program támogatásával indult, ahol 400 ezer forint támogatással kezdhettünk dolgozni 8 héten keresztül. Ezt hármunk között elosztottuk és 100 ezer forintot produkciós költségre tettünk el. Ezt követően a Visegrádi Alap csoportos rezidenciájának támogatását nyertük el a prágai MeetFactory-be. A befogadó intézmény 2500 Euró támogatást kapott, amiből az ottlétünk alatt szállást kell biztosítani. Mi 4500 Euró támogatást kaptunk. Ezt az összeget három hónapra osztottuk el egymás között napidíjként és produkciós költségekre, utazásra, ottani művészekkel való együttműködésre fordítottuk a fennmaradó összeget.

Az előadás munkafolyamata:

A *PHOENIX* előtt hosszabb ideje, mint önálló alkotó tevékenykedtem (ha lehet ilyet mondani, hiszen minden egyes előadás a résztvevőkkel együtt a közös munkánk gyümölcse). Gördülékennyé tette a *PHOENIX* alatt a munkát, hogy osztozunk a felelőségen és mindannyiunkat a kíváncsiság a másik felé mozgat és egy közös cél, a projekt sikeressége.

A kutatás első hetében kaptunk egy lehetőséget a Műhely Alapítványtól, hogy a Trafóban a Színházak Éjszakáján tarthatunk egy munkabemutatót/előadást. Igazából ezt a mi esetünkben pozitívumként lehet felfogni, hiszen annyira tág volt a lehetőségek halmaza, hogy emiatt kellett találni egy fő szálát, amibe belefér mindegyik ötlet, amin elindultunk. Egy világot kellett teremtenünk ahhoz, hogy értelmezhető legyen a koncepciónk. Véleményem szerint

egy nagyon izgalmas előadás/party/kiállítás/performansz született a kutatásból, viszont ami a legizgalmasabb, hogy egy olyan eszköztárat teremtettünk meg a *PHOENIX*-ben, amit szinte bárhova, bármilyen kontextusba lehet adaptálni.

Az Ismeretlen Kutatása program betekintést enged a kutatás különböző fázisaiba az érdeklődők számára. Ez nagyon hasznos, sokszor találkozom azzal, hogy létrehozok hónapok alatt egy előadást és a premier után semmilyen visszajelzéssel nem találkozom, jó esetben egy kritikát olvashatok a munkámról. Az Ismeretlen Kutatása esetében három stáció van. Az első a témafelvetés, ahol ismertetjük az érdeklődőknek a kutatásunk koncepcióját, amire ők kérdéseket tehetnek fel, véleményt nyilváníthatnak. Ezt követi a munkabemutató, ami a mi esetünkben a Trafó melletti, volt CBA-ban volt látható a *Színházak Éjszakáján*. Ezután egy nyilvános, kutatást kiértékelő beszélgetés zárja a programot. Az egész folyamatot egy mentor kíséri végig, akinek személyéről a Műhely Alapítvány dönt és már a kiírásban feltünteti. A mi kutatásunknál Hód Adrienn koreográfus volt a szakmai segítség. Ez nagyon hasznos és fontos egy művész számára, hogy visszajelzést kapjon a kutatás alatt munkájáról, ezzel segít terelni a későbbi lehetséges utakat, irányokat. Ami számomra kifejezetten szimpatikus az Ismeretlen Kutatása programban, hogy az előbb említett három stációt bemutató események nem csak a szakma számára nyitottak, hanem bárki, aki érdeklődik, eljöhét. Ez segíti, hogy ne csak egy szakmai diskurzus szülessen meg, hanem egy mindenki számára érthető platformon történjen az egész. Ez a későbbi esetleges előadás érthetőségéhez és sikeréhez is hozzátesz.

A munkafolyamatot tekintve a *PHOENIX* mindenféle szempontból különbözött eddigi tapasztalataimtól. Egy teljesen egyenrangú viszonyrendszeren alapult, ahol minden résztvevő ugyanolyan mennyiségben terhelhető, mindenkin ugyanakkora a fókusz, mindenki ugyanannyi felelősségen osztozik, a döntések közösek.

A munkafolyamat alatti kiegyensúlyozott atmoszféra nagyon eredményes és oldott munkát eredményezett, amiben rengeteg felvetés tudott kikristályosodni. A legérdekesebb talán az volt a közös munkamódszerünkben, hogy minden téma, ami foglalkoztatott minket és érintettünk, az megmaradt a kreáció végéig, és ezekhez kerestünk egy mindent átfogó koncepciót. Egy közös világteremtéssel kezdtünk el foglalkozni, ahol a virtuális világ és a valóság közötti átjárások eshetőségét vizsgáltuk.

Az előadás utóélete:

Általában minden lehetőség, amivel találkozom - legyen szó fesztiválokról, színházakról, pályázatokról - egy új előadás megteremtésére ösztönöznek. Egy művész életében a kutatás a leghasznosabb folyamat, egyik előadás se tud eredeti, kreatív lenni ennek hiányában. A mai világban sajnos nagyon kevés erre a lehetőség, hiszen az egész pályázati rendszer is a produktumok létrehozását támogatja, arról nem is beszélve, hogy annak továbbéltetésével nem igazán foglalkozik. A *PHOENIX* esetében a már meglévő kutatási anyagunkkal felkerestük a prágai *MeetFactory*-t egy együttműködés felvetésével, ahol mint befogadó intézmény pályázhattunk velük közösen a Visegrádi Alap VARP-PA csoportos rezidenciájára.

A Visegrádi Alap csoportos rezidenciája minimum egy, maximum kettő hónapos rezidenciát támogat, amihez megfelelő anyagi támogatást biztosít, minimum három, maximum öt főnek, illetve a befogadó intézmény számára is támogatást jelent, amivel fedezni tudják az ottlétünk alatti lakhely biztosítását és a stúdió használatát. Ez a mi esetünkben három hónapra módosult, mert a *MeetFactory* azt támogatja, hogy ha jelen szeretnénk lenni a prágai művészeti életben, akkor több időt szükséges ott eltöltenünk, illetve a kutatás szempontjából is ezt támogatják, hogy munkánk minél elmélyültebb tudjon lenni. A három hónapos rezidenciára 4500 Euró támogatást kaptunk a Visegrádi Alaptól, ami a felmerülő produkciós költségek mellett a három hónapi kintlétünket fedezi.

Első hónapunkat 2019 februárjában töltöttük Prágában, ahol a rezidencia elején lehetőséget kaptunk arra, hogy bemutassuk *PHOENIX* projektünk.

A következő két hónap 2019 május és július lesz, ahol a *PHOENIX*-ből kiindulva egy új projekt megalapozásán kezdünk el dolgozni. Prágai művészekkel szeretnénk együttműködni és egy workshop alapú, élménypark szerű akadálypálya létrehozása a célunk, ahol a nézőnek aktív résztvevőjének kell lenni a projektnek, hogy az hasson rá. 2019 nyarán két magyarországi fesztiválra is meghívást kaptunk. Júniusban a Kolorádó Fesztiválon lehet látni új projektünk fesztiválra készített változatát, illetve augusztusban az UbikEklektik Összművészeti Fesztivál keretei között mutatjuk be projektünket újra itthon.

A legfontosabb, amit kiemelnék a *PHOENIX* alatt szerzett tapasztalataim során, az a kutatás és az együttműködés élményének a felszabadító ereje. Több produkció megvalósítása után ismét találkozhattam azzal az érzéssel, ahol nem a produktum létrehozása, egy pályázati kiírásba való saját ötlet betuszkolása vagy egy kiírásra való ötlet teremtése a cél, hanem a szakmai fejlődés és a kíváncsiság alapozza meg munkánkat és az együtt történő alkotásnak az öröme. Ezeket mind nem tudtuk volna létrehozni az Ismeretlen Kutatása és a Visegrádi Alap nélkül, amely kiírások kifejezetten a kutatásra összpontosítanak.

ÖSSZEGZÉS

Dolgozatommal fő célom saját eddigi pályám szakmai feldolgozása, elemzése volt. Úgy gondolom, minden alkotó számára fontos időnként rátekinteni eddig bejárt tapasztalataira, és összegezni azokat. Ez mindenképp segít látni egy folyamatot, ami a fejlődést segíti. Törekedtem írásom elejétől arra, hogy saját szemszögemből vizsgáljak helyzeteket, amiken munkáim során keresztülmentem. Különböző befogadó színházak, szervezetek sorravételével felismerni saját jelenlegi helyemet a magyarországi kortártánc színterén.

Szakedolgozatom írásának ideje alatt körvonalazódott egy kép saját magam igényeiről, vágyairól. Ez nagyon fontos a további munkásságomat és a jövőbeli lehetőségek keresését, megteremtését tekintve. A jövőmet elképzelve fontosnak tartom szakmai tudásom fejlesztését a művészet más területeiben is. Az alternatív, struktúrán kívüli játszóhelyek és a számomra új alkotási módszerek lehetőségének megkeresése mérvadó jövőbeli terveim kidolgozásánál. Úgy gondolom, hogy nagyon nehéz időket él a kortártánc, ezért mindenképp a közönség formáló- és nevelő előadások létrehozása felé orientálódom. Független alkotóként fontosnak tartom, hogy állandóan az újszerű, formabontó együttműködések keressem. A jövőben nem titkolt célom egy állandóan fizető munka megszerzése, hogy az alkotói autonómiám fenntarthassam. Bízom benne, hogy dolgozatom a benne megfogalmazott véleményekkel, élményfeldolgozásokkal egyfajta korképet is biztosít a magyarországi független pályakezdő alkotókról és lehetőségeikről.

Előadásaim alatt szerzett tapasztalataim összegzése, sorravétele segített észrevenni egy jelenleg egyfolytában, produkcióról-produkcióra változó alkotói magatartást. Előadásaim

alatt szerzett tapasztalataim leírása alatt ismertem fel ösztönösségem és a változó, folyamatosan megújuló nyelvezetnek kialakítására való törekvésemet. Emellett arra is felfigyeltem, hogy minden előadásom különböző partneri együttműködéseknek köszönhető. Reményeim szerint e helyzet pozitívumainak és hátrányainak felismerése egy sikerebb alkotóimunkát fog eredményezni a jövőben. Fontosnak tartom a *PHOENIX* című projekt alatt szerzett tapasztalataim, melyben a kísérletezés és a produkció létrehozása alól való mentesség egy teljesen újfajta munkamódszer, együttműködés, nyelvteremtés lehetőségére adott teret. Dolgozatom írása alatt felerősödött bennem az ilyenfajta együttműködések iránti vágy, ezáltal tudatosabban törekedhetek a jövőben ezekre.

Úgy gondolom szakdolgozatom megírása mindenképp a jövőbeli sikerebb, koncentráltabb és önreflektívabb alkotói munkámhoz segített hozzá.

IRODALOMJEGYZÉK

Csatádi Gábor, „A TAO elveszi a bátorságot a kísérletezéstől”- interjú Szabó Györggyel (2018 november 13.) <https://szinhaz.org/interju/2018/11/13/tao-elveszi-egy-intezmeny-batorsagat-kiserletezestol-interju-szabo-gyorggyel/>

DanceWEB <http://www.danceweb.eu>

Halász Glória, Ez az ötletem, tudtok segíteni? (2017, december) <http://szinhaz.net/2017/12/20/ez-az-otletem-tudtok-segiteni/>

Katlan Csoport, Rólunk <http://www.katlancsoport.hu/>

Kovács Natália – Színház és laboratórium, Élet és Irodalom, *LX. évfolyam, 47. szám (2017. november 24.*

L1 Független Művészek Közhasznú Egyesület, Rólunk <https://www.l1.hu/hu/rolunk>

Magyar Táncművészek Szövetsége, <https://www.tancszovetseg.hu/70-imre-zoltan-program>

MU Színház, Rólunk <http://mu.hu/mu/rolunk>

Műhely Alapítvány <http://www.wsf.hu/>

Műhely Alapítvány, Add Bele Magad! Konferencia-sorozat <http://wsf.hu/?Add-bele-magad!-konferencia-sorozat&pid=164>

Nemzeti Kulturális Alap, Működéssel kapcsolatos információk <http://www.nka.hu/rolunk/nka>

Sín Kulturális Központ, Küldetés <http://sinarts.org/kuldetes/>

Tóth Kinga, Szójabőr, csillám és rengeteg só (2016. január 31.) <http://tranzitblog.hu/szojabor-csillam-es-rengeteg-so/>

Trafó Kortárs Művészetek Háza, A Trafó Missziója <https://trafo.hu/magunkrol>

Szeri Viktor, Melinda álma <http://www.katlancsoport.hu/?p=2458>

Szeri Viktor, Sandy is going out <https://mu.hu/arhivum1/2018-februar/item/520-szeri-viktor-sandy-is-going-out>

Visegrádi Alap - Performing Arts Residency <https://www.visegradfund.org/apply/mobilities/performing-arts-residency/>